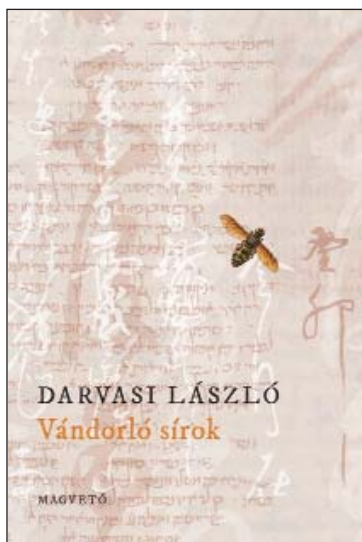

A meg(nem)értett Másik

Mint Fehér Béla a *Kossuthkiflben*, Darvasi László költő, író, drámaíró műfajok vegyítésével vágta végig nyitott idősíkokon és többarcú tereken a 2012-ben megjelent, *Vándorló sírok* című kötetében – hagyományokból építkezik, a tradíció szerepét gondolja újra. Közben felmerül az a kérdés, hogy a szövegtestben hogyan érvényesül a korábbi Darvasi-művek öröksége: notórius emberek sorskérdéseinek kibontása, a szereplők hitének, személyes tradícióinak fókuszba emelése.

A szereplők, karakterek belső integritást tükröző megnyilatkozásaiban az élet állhatatos maradandósága fedezhető fel. Az egyes novellákban többnyire perverz és abszurd cselekedeteken a hangsúly, olykor pedig a létezés hiányát tükröző gesztusok szervezik a szöveget. Ilyen például a már korábbi kritikákban is felismert *akkor vagy, ha hiányzol* karakterisztikus mondat. Emlékezetet és írást egymásnak feszít, mert aki ír, már másképpen emlékezik, így „Asahar megkönnyebbülten fejezi be a levelet. Kiadta a mérgét, mintha lefűrdött volna. Felejt is a dühét. Szavait mint piszkos fürdővizet hagyja hátra”, és aki írásteremtő erővel bír, amint az emléket jegyzeteli, felejt, már másképpen emlékezik. A hagyomány bármely pillanatban, bárhol is legyen – újraéleszthető.

Mit ígér ez a könyv? A felszínen csak piszkot, legyen az emberi, állati fekália, vagy erkölcsi mocsok. Lefejthető piszkot kínál, csúf igazságokat jelenít meg: az erőszak esztétikáját és a halál módjait. A halálhoz látványt, hangokat, gesztusokat társít, például néma fejhajtást; mélységet, és ünnepélyességet ad *A Nagy Hullakereső Versenyéről* szóló fejezethez. A szereplők csupán kapargatják a másik bűnösségét vagy éppen saját életük apró kis közhelyeit furcsa, olykor egészen különös tetteit, gondolatait, és aztán egészen különös cselekedetekkel torolják meg a más által elkövetett bűnt. A másságon, a másik hiedelemvilágán van a hangsúly, amely elnyeri a megérthetőséget (amely olykor csak látszatmegértés). A válasz is mindig annak a bizonyos másiknak a birtokában található meg: „...te annak látod”. A *Másik* hangsúlyozása a háritás finom érzékeltetése, ezáltal a másik feláldozhatóvá válik, mert éppen, hogy kimondanak valamit, a cselekvés helyszínét azonnal elhagyják: a hagyományokba mélyebbre látni nem akarnak, hisznek istenben és mégsem, de mindenképpen matéria útján tapasztalnak. Mindez a szóbeliségben, a lecsupaszított mondatok felszínén lebeg.

Azok a novellák őrzik meg a hitelességüket, amelyekben a narrátor nem első számú egyes személyben beszél el; mint például a *Kína visszatér* című részben. Itt, az apró betűs részekkel, a szótárszerű, látszólagos tényekkel némileg alátámasztódnak a magánélet jellegzetességei. Ahol viszont az egyes számú első személy bensősége akar lenni, azon nyomban elveszti *ténylegességét*. Ez a fajta bizalmasság nem működik a *Szegény Henrik* vagy a *Jaufre Rudel* című részekben. A szöveget az örökölt, a kialakított hagyományok szigorú formái hatják át, és ezeknek a szereplők által megcsúfolt hagyományoknak a meglelt értékei vagy éppen az értéknélküliségei lepik be a szöveget. Ilyen például a salakanyaggal való kereskedés, illetőleg a halott szeretők, rokonok, idegen emberek testével történő versenyzés nyomtatékosítása *A Nagy Hullakereső Verseny* című fejezetben.

A kötet első egysége a kínai művészet- és politikatörténetből meríti képeit, indukciótörténeteit, majd ezeknek a szerepét átveszi a keresztény létmód újravizionizálása. Lényeges kérdés az, hogy a szerző alapvető szándéka a civil emberek (akár a Jézus-manókenek) életének bemutatása, vagy ezeket az alakokat ürügyként használja fel, hogy a Jézus-legenda háttérben történő, már-már zavartalan munkálkodása foglalja el mégis a centrumot. Melyik az eszköz? Felülírhatja egyik a másikat? A másikra háritás vajon mihez vezet? Bár az elbeszélhetőség, és a világok teljessége egyensúlyt teremt szöveg és szöveg, illetve szöveg és nagy egész között, de az így kapott középpont mégis milyen olvasási szélsőségek árán mozgatható, hagyható keveredni térben, időben egyaránt? A gyűjtemény ilyen értelemben erősen széttartó.

A *Jézus-manókenek* című fejezetben olyannyira a körülmény leírásán van a hangsúly, hogy mindössze egy-egy mondattal utal *Jaufre Rudel* valójában lényeges szerepére, ám a történetmondó elegendőnek tart csak annyit megjegyezni, hogy *Jaufre Rudel fázott*. Ebben a részben a kötet egészére jellemző kompozíció hasonlóképpen látszik érvényesülni: a zarándokok megfigyeléséhez a szerző hozzámondja *Jaufre Rudel* élettörténetét, különös életvitelét.

A *szomszéd halála* című fejezet azt az érzést ébreszti az olvasóban, hogy ismét egy egészen más korban vagyunk. A történelemben észrevétlenül, ám folyamatosan haladunk előre, miközben a hagyományok körkörösén összekötnek embert emberrel, embert és tereket. Vajon elérhető-e az, hogy megmeneküljenek a szereplők, vagy akárcsak kibújhassanak a hagyományok kötöttségei alól? Esetleg az írói szándék, a folytonos kiköccsenteni vágyás bújik meg a háttérben? Olvasás közben látni, érezni változást úgy, bár ennek dinamikáját néhol valamiféle meg nem érthetőség írja felül. Egyre több piszkot hatja át az olvasást, a szöveg ünnepélyességét. Lehet ennyire direkt módon emberi testekkel kereskedni? (*Darvasi László: Vándorló sírok. Magvető, 2012, 324 oldal, 3490 Ft*)